

pra, semblant al *tirador de xarop*, que hi hem vist; entre aquells moriscos llegim notícies de «Soot Bayrini [«nisba» de l'habitant de Bairén] *enxaropador*», «Borix *enxaropador*», «Mujolet, *enxaropador del Real*» etc. (*Sbarq al-And.*, pp. 67, 69 etc.).

Aixaropada. Aixaropament. Aixaropejar (xaropejar, DAG.). (Ai)xaropera. (Ai)xaropós. Poc-xarot 'manca de seny' tarrag. (*AlcM*), com si diguéssim 'poc suc de cervell', amb la terminació trivialitzada, ajudant-hi la influència de *poc-eixerit*.

¹ Val a dir que això, en detall, no és pas convincent en el terreny fonètic: ni el so de *tx* sòrd en un mot com *botija*, ni menys encara la interpretació com *tx* de la lletra àrabica *z* geminada. En un mot així, en aquesta data i aquest lloc, es podria esperar, si de cas, *yl* o potser *ġ*. Més aviat hi haurà lectura errada de *zz* per *ġ* (o *ġġ*), lletres que no deixen d'assemblar-se (fora del diacrític); o més aviat per *l* amb *tešdid (=ll)*, que encara és més semblant.

Xarovia, V. xirivia

XARPA, 'faixa o tira que es porta entorn del cos, de l'espatlla dreta al costat esquerre', pres del francès *écharpe* 'bandolera', 'xarpa', 'cabestrell', en francès antic *escherpe*, del francès *SKERPA, cf. esc. ant. *skreppa*, ags. *scrippe* 'bossa que portaven en bandolera'. □ 1.^a doc.: 1625.

En un inventari de Cornellà [Llobregat], segons *DAG.*, que cita de Miquel Parets (mj. S. XVII): «Lo virrey també anava a cavall, ab un colet tot faxes de or ---; anava en cos, y aportava una *xarpa* tota brodada, ab tres o quatre pistoles al costat»; ¹ «--- *xarpes* o insignies de Jurats» StaColQ, 1644 (*AlcM*); i en cançons populars que, almenys en part, han de ser ja del S. XVII, pertanyent aquestes i una narració (que cita *DAG.*) a períodes més o menys avançats de l'època bandoleresca: «--- / poso la sella al cavall - las pistolas a la *xarpa* / ---» (reco. a StJoan Ab.), «ara m'han fet fê un vestit - per anà ab més pompa y gala / --- ab pistola y galan *xarpa*» (reco. a Argenton, deu ser de c. 1700), *Romllo*. (MilàF, 337B, 109.10).

En lexicografia des del *DTO*. (1670), on es refereix a la bandolera d'armes, i també a la de la borratxa o botella: «pitral de hòmens, o *xarpa*: pectorale, ex quo pendet tormentum manuarium, et cucurbita fertur; nomenclum antilena». Aplicat també a la faixa ortopèdica (des d'on passa al Lacav., Belv., Lab.): «Els foradats pel plom --- a la mesada deixavan llurs crosses, y endressavan les *xarpes*, provant d'empunyar de nou les eynes de la terra», *MnVayreda (Sang Nova)*, iv, § 9, 302). I als elàstics o tirants del vestir masculí: tort. *BDC* III, 113.

Amb aquest últim significat, i en algun altre cas, encara es manté, almenys localment, la vocal inicial de l'ètimon francès: «*eixarpes*: tirants de roba per subjectar els pantalons dels nois, en forma d'elàstics», *JBXuriguera* (de Menargues, maig 1964). El mot s'adaptà en català amb tanta més facilitat, en tant que venia a encaixar-se en la família del verb merament

catalanesc *eixarpar* (*ARPA* I, 403a47-59). No és estrany, doncs, que la *xarpa* aparegués de seguida com a mot i cosa de l'estat revolt de les muntanyes catalanes en el nostre siscents, on els ferments de guerra social fiblaven encara, i enterbolien, la resistència armada contra l'absolutisme de la monarquia castellana i la seva tornassolant còmplice francesa. També el cast. CHARPA (*DCEC/DECH*), en sorgir per primera vegada en l'obra teatral de Vélez de Guevara († 1644), ho feia entorn de la nostra figura llegendària *El Catalán Serrallonga* (cites en Cotarelo, *BRAE* I, 612).

Però és només en francès on el mot té les arrels fòndes, car allà *écharpe* és ja medieval: ja n'hi ha un testimoni del S. XII i més sovint en el XIII i XIV; si bé, en tot aquest període, apareix sobretot en la forma *escherpe*, amb algun cas d'*escharpe*, vocalisme alterat que no s'imposa fins a l'era del francès mitjà, quan hi ha en francès vacil·lació general entre *ér* i *ár*: *larme* < *lairme* LACRIMA, *bard(e)* < *berd(e)*, *chair* / *charn* CARNEM, *berge* / *barge*, *serge* / *sarge*, *ferme* > *farne* (> angl. *farm*) etc. Altrament en francès la documentació més antiga el mostra en el significat de 'bossa': «sacoché pendue au cou» i sovint «bourse de pèlerin», no apareixent l'acc. moderna 'bandolera ---' fins c. 1300.²

En l'origen hi ha considerable tramostament i entretreixit entre germànic i francès (o romànic). Però és en aquell on es troben les formes constatades més antigament: no manca algun exemple antic de *scrippe*, si bé l'esc. ant. *skreppa* i el neerl. mj. *scherpe* (*Ischarpe*) pertanyen a les fases tardanes d'aquests dialectes germànics; però, almenys en esc., ja ben encetades a l'E. Mj.; i hi ha també un ags. *scripp*; més rar, tardà i, segons sembla, adventici o mixt; l'al. *schärpe* (ja en variant a.-al. mj. *schirpe*) és gal·licisme segur (notem la *p* i no *f* o *pf*); el caràcter adventici del medio-alemany *scherpe* ja no és gens evident, però el fet és que no es documenta sinó en el Mosa i el Rin en els segles XII-XV.

⁴⁰ Limitacions que, junt amb l'aparició d'un *scrippa* 'sarró de pelegrí' en un text gal·lo-llati de data merovingia, i amb la manca d'una etimologia indoeuropea neta per als mots germànics (que no topi amb greus objeccions per anomalies fonètiques), han conduït els germanistes a la ferma sospita que en definitiva tot prové d'antigues germanitzacions de l'adj. ll. *scirpĕa*, fem., 'feta de joncs', derivat de *scirpus* 'jonc': veg. Kluge, *Etym. Wb.*; Frings-Linke, *NphilMitgn.*, 1952, 45; Frings-Wartburg, *ZRPb*, LXX (1954), 93-94; cf. FHolthausen, *Wörterb. d. altwestnordischen* (1948), 257; i Pok., *IEW*, 948.28.

No sé si podem garantir que l'ètimon remot *scirpĕa* és enterament segur, però encara que no ho fos, i sols molt versemblant, el conjunt dels fets germano-romànics, autoritza de sobres a admetre en ferm que un *SKERPA 'bossa, sarró, bandolera' pertanyia al llenguatge dels francs des dels orígens carolingis; i d'aquest resulta el fr. ant. *escherpe*, en seguiment rigorós de la fonètica dels germanismes francesos.

DERIV.: *Xarpó* «xarpa» Lab.; «ab *xarpó*, punyal y